

діяльності, тобто органи влади та виконавчої влади, що функціонують на території держави та за її межами, на які покладені компетенції та обов'язки у сфері національної безпеки, існуючі та потребують модифікації деталізованих операційних систем,

– взаємозв'язок між елементами СНБ, як це визначено національним законодавством і міжнародним правом і зобов'язаннями,

– здатність і готовність взаємодіяти з іншими суб'єктами на міжнародному рівні та процеси, в яких вони беруть участь.

Основні функції системи мають бути зведені, зокрема, до захисту міжнародного становища, суверенітету та інтересів держави, забезпечення цілісності та цілісності кордонів, захисту держави та її конституційного ладу, забезпечення культурної безпеки, прийнятних умов і якості життя громадян, безпеки людей, їх благ і навколишнього природного середовища та громадської безпеки, захист прав і свобод людини і громадянина, економічних інтересів і системи власності; участь у виконанні завдань, що випливають із міжнародних зобов'язань щодо спільної оборони від агресії; охорона державного кордону, інформації з обмеженим доступом і персональних даних та виконання інших функцій.

Отже, соціокультурні умови мають вирішальне значення для забезпечення національної безпеки. Суспільство, яке має високий рівень соціальної згуртованості, культурної ідентичності та освіченості, зазвичай є більш стійким та готовим до викликів, що стоять перед ним. Тому важливо надавати належну увагу розвитку соціокультурних умов як одному з ключових аспектів національної безпеки.

1. Kitler W. Model of the National Security System: Selected Problems. *European Research Studies Journal. Volume XXIV, Issue 3B, 2021. 1027-1040.*

УДК 159.923.2+34

DOI: 10.31733/15-03-2024/2/724-725

Олександр ШУМЕЙКО

старший викладач кафедри

психології та педагогіки

Дніпропетровського державного

університету внутрішніх справ

ОСОБЛИВОСТІ СТАНОВЛЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ САМОСВІДОМОСТІ МОЛОДИХ ПРАВНИКІВ

Нині в новітній Україні на державному рівні визначається особливе значення розвитку національної самосвідомості сучасної молоді. Багатьма державними інституціями ведеться активна робота з формування та реалізації національної концепції української держави, в рамках якої наголошується на відродженні національних культурних та патріотичних традицій, духовних цінностей тощо. Провідними та перспективними напрямками такої діяльності є ідеї гуманізації та демократизації, які стимулювали зростання національної самосвідомості, та використання в освітньо-виховній діяльності національних та загальнолюдських цінностей, створення соціально-культурних умов для самореалізації особистості, розвитку духовного потенціалу [4, с. 54]. Особливої актуальності нині набуває проблема формування національної самосвідомості, заснованої на інтеграції національних та загальнолюдських цінностей, серед студентської молоді, насамперед серед студентів та курсантів юридичних та військових спеціальностей, особливо серед тих із них, хто виявляє свою активність у громадській роботі, волонтерстві й соціально-політичних процесах в цілому. На нашу думку, під категорію «молодий правник» підпадає молодь віком від 14 до 35 років, які навчаються або навчалися у закладах вищої освіти всіх рівнів акредитації на юридичних спеціальностях: здобувачі, студенти, курсанти, молоді науковці тощо, вік яких наразі не перевищує 35 років.

Виховання національної самосвідомості молодих юристів, як і виховання загалом, є комплексним процесом. Виховання національної самосвідомості слід починати з виховання самосвідомості особистості. Самосвідомість особистості – відносно стійка система уявлень індивіда про себе як про частину суспільства, своїх взаєминах із навколишнім світом, іншими

людьми, про свої дії та вчинки, думки, почуття, про всю різноманітність якостей особистості, на основі чого формується образ власного «Я». Без наявності самосвідомості неможливо виховати й національну самосвідомість [2, с. 279-284]. Національна самосвідомість – це такий рівень пізнання нацією своєї власної сутності, коли система уявлень нації про саму себе становить глибоке суб'єктивне відображення об'єктивно існуючих національних фактів життя суспільства, усвідомлення кожним народом особливостей свого національного життя, взаємин із іншими народами. Тільки через національну самосвідомість виробляється загальна та індивідуальна оцінка, соціальна позиція, активне ставлення людей як до своєї єдності, так і до інших спільнот. У ньому втілюється усвідомлення людьми належності до своєї нації, її місце серед інших націй, особливих та спільних із ними рис. За своєю суттю національна самосвідомість – це суб'єктивне відображення об'єктивного факту приналежності людини до тієї чи іншої національної спільноти та усвідомлення відмінностей від інших етносів і народів. Воно формується в особистості під безпосереднім впливом національних елементів соціального середовища, мови народу, його культури, побуту, історії [1, с. 57-60].

Разом із тим національна самосвідомість – це складніша структурна освіта, вона включає і національні стереотипи та уявлення про територію, культуру, мову, історичне минуле, звичаї, традиції. У результаті проведеного дослідження нами було відмічено, що основними рисами національної самосвідомості молодих правників є соборність і колективізм, толерантність, рішучість, відкритість та здатність поглинати та розчиняти у собі духовні цінності інших народів і національних меншин, присутність яскраво вираженої етнічної ідентифікації, розуміння того, що українці є самобутньою і самодостатньою нацією. Також ми з'ясували, що для того, щоб у наш буремний час у процесі становлення особистості молодого правника переважав такий тип національної самосвідомості, духовно-історичний фон якого глибоко торкався б сутнісних засад національного життя, необхідно на всіх етапах формувати любов до рідної мови, до історичної та культурної спадщини народу, глибоку повагу до державних символів України [3, с. 147-157].

Із самого дитинства людина має цікавитися своєю національною приналежністю, любити свою батьківщину, знати рідну мову, захоплюватися культурою, історією свого народу. Саме період навчання у старшій школі та студентські роки є найбільш сприятливими для формування основ національної самосвідомості молодих правників. Наразі основна роль у формуванні національної самосвідомості належить освіті та вихованню. Для цього освітній процес у ВНЗ слід орієнтувати на формування кращих рис національного характеру та на підйом рівня національної самосвідомості особистості. Важливо вчити студентську та курсантську молодь поважному ставленню до інших народів та культур, виховувати почуття патріотизму, відданості батьківщині тощо. Світ людських почуттів та переживань, що виражають стосунки близьких людей, передається у звуках, ритміці та мелодиці рідної мови, присутній у музичних та літературно-художніх творах, в живописі та архітектурі. Установи освіти покликані відкрити цей простір, щоб молодь могла будувати свою діяльність на основі вітчизняних духовних багатств.

Студентський вік – один із життєвих етапів високої соціальної активності людини, він відкриває період дорослішання: відбувається інтенсивне та багатопланове формування національної самосвідомості молодої людини. Саме у студентському віці особливо актуальним є формування моральної свідомості, оскільки більшість студентської молоді зазнає серйозних труднощів, пов'язаних із моральним вибором. Складнощі у прийнятті традиційних моральних цінностей молоді пов'язані з тим, що у багатьох молодих правників формується внутрішній конфлікт між їх прагненням до самовизначення, самореалізації та домінуючою в даний час, зрозумілою в період війни потребою у безпеці, і в той же час мотивацією юнаків і дівчат до престижу та бажання й очікування заслуженої поваги з боку суспільства.

1. Дідич Г. С. Теоретичні основи формування національної самосвідомості особистості. Наукові записки [Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка] Серія : Педагогічні науки. 2018. Вип. 170. С. 57–60.

2. Мещерякова Н. П. Проблема формування національної самосвідомості. Деякі аспекти теорії та історії. Scientific achievements of modern society. Abstracts of the 3rd International scientific and practical conference. Cognum Publishing House. Liverpool, United Kingdom. 2019. Pp. 279–284.

3. Савчук В. А. Національна самосвідомість : огляд психологічних концепцій. Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія : Психологія. 2017. Вип. 5. С. 147–157.

4. Ситник П. К. Проблеми формування національної самосвідомості в Україні: Київ, 2004. 226 с.